

EDUCACIÓ FÍSICA I DEFICIÈNCIA MENTAL

Paper dels programes d'activitat física i esports en l'educació dels nens deficients mentals

Luis M. Ruiz Pérez, Professor del Departamento de Aprendizaje y Desarrollo Motor. INEF. Madrid.

Resum

Actualment, quan no es discuteix la necessitat de l'educació física en l'educació normal, els alumnes de l'anomenada educació especial es veuen molt poc afavorits pels efectes de bons programes d'educació física i esports.

Les investigacions dutes a terme des de fa més de 40 anys han demostrat l'efecte afavoridor d'aquesta mena d'activitats en el programa educatiu dels nens deficients mentals. Aquestes són les raons per exigir la inclusió d'aquesta mena d'activitats en l'educació dels deficients mentals.

Introducció

Ja fa força dècades que els estudiosos i investigadors de l'educació física i esports han demostrat l'efecte dels programes d'activitat física i esports en els nens catalogats de normals.

Una manca de coneixement per part dels responsables de l'educació i l'absència d'una àmplia difusió, juntament amb determinats usos i costums pedagògics encara ancorats en la ment d'al-

guns professionals de l'EF, han contribuït al secular rebuig i a la consideració de l'educació física com a matèria perifèrica dins de l'escola.

Actualment es viuen moments de canvi en l'educació física que permeten que professionals amb una sòlida formació vagin accedint a l'educació en els diversos àmbits.

Si ja no es discuteix l'efecte d'una educació física reglada i estructurada en els nens i joves normals, les activitats físiques en la deficiència mental es converteixen en remei i en un element pedagògic de la seva educació (BENOIT, 1977). Davant d'aquesta situació, ens podem preguntar QUÈ pot oferir l'educació física i els esports a l'educació dels deficients mentals.

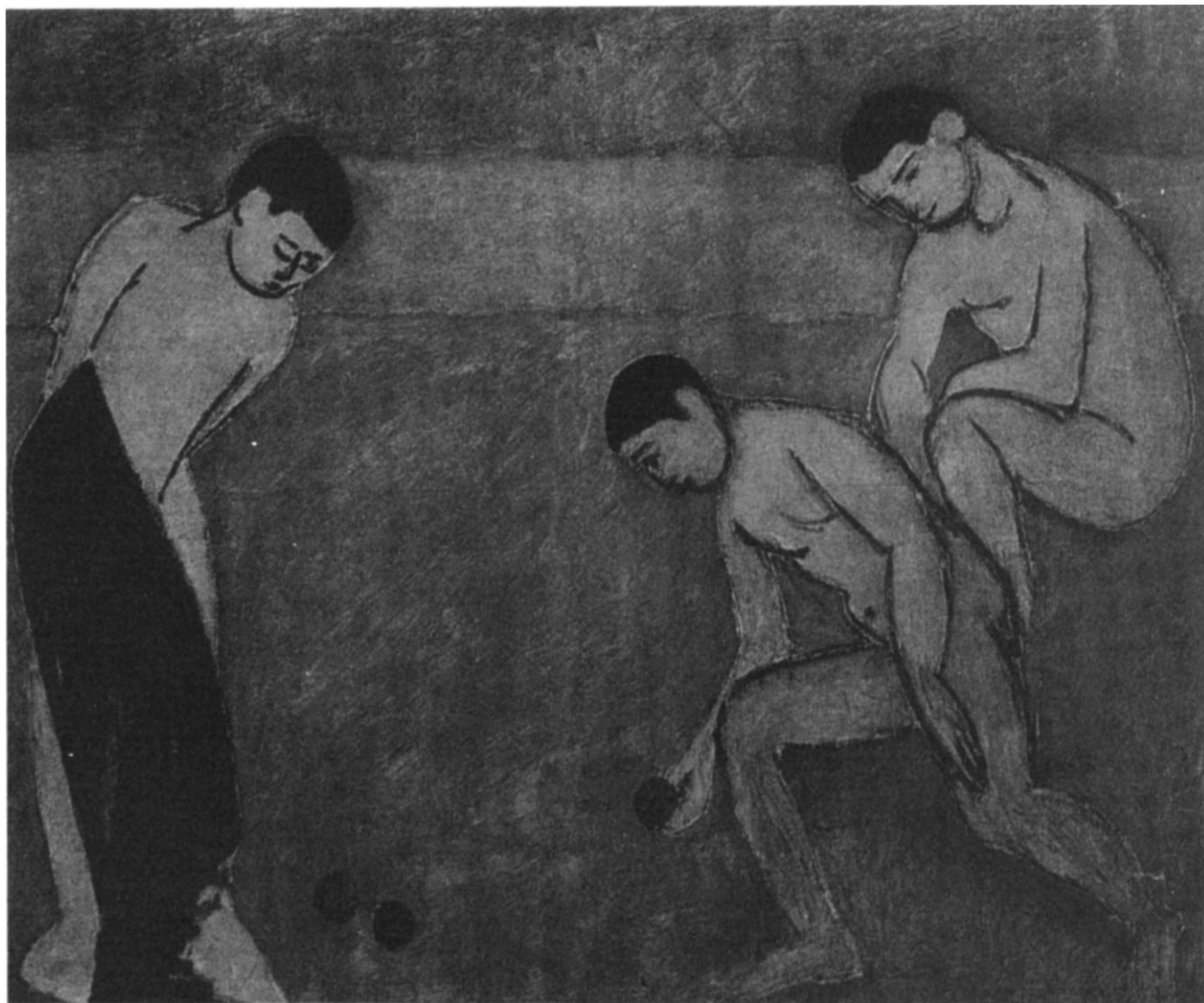
Activitats físiques, investigació i deficiència mental

Des de fa més de 40 anys, l'estudi dels efectes dels programes d'educació física en els individus deficients mentals ha estat desenvolupat en diversos països europeus (França, Bèlgica, Gran

Bretanya i Alemanya) i americans (Estats Units i Canadà).

L'anàlisi dels resultats de les diverses investigacions sembla que demostra com la pràctica d'activitats físiques afecta altres àmbits de la conducta i no tan sols l'àmbit psicomotor.

OLIVER, 1960/1958, va dur a terme unes investigacions amb deficients mentals, als quals va afegir 3 hores extra d'educació física i observà una millora en el seu CI d'un 25%. CORNER, 1965, es va trobar amb resultats semblants. En la majoria d'estudis s'observa una millora en la seva capacitat física i motora. L'objecte de les diverses investigacions es força diferent. Així, mentre uns investigadors han tractat de veure com són i com millorar les conductes lúdiques dels deficients mentals preescolars, com és el PREP Programa de la Universitat d'Alberta al Canadà (WATKINSON i WALL, 1977), d'altres han tractat de veure les característiques físiques i perceptiu-motors dels deficients mentals en la seva comparació amb els nor-

mals. (BROWN, 1967; BRUININKS i STAPLES, 1977; CARON I TREMBLEY, 1979; DOBBINS, GARRON i RARICK, 1981; DROVIN, SIMARD i CLOUTIER, 1979 i LAHTINEN, 1977, etc.). Per últim, un altre sector investigador ha tractat de mostrar els efectes de programes d'activitat física en poblacions deficientes mentals prefe-

rentment amb un grau de deficiència molt elevat. (CRATTY, 1967, 1969, 1972; CHASEY i WYRICK, 1970; DROWATZKY, 1973; MALONEY i PAYNE, 1970; PICQ i VAYER, 1977 i STEIN, 1966, etc.).

El cert és que actualment hi ha un conjunt d'informació suficient com per a mostrar els programes d'educa-

ció física i esports als nens deficientes mentals així com la necessitat de personal competent. La qüestió següent seria QUÈ diuen les investigacions presentades. Per respondre aquesta pregunta utilitzarem autors de renom: STEIN, 1966; CRATTY, 1967; RARICK, 1973; CARON, VACHON i LYONS, 1975, autors que han recollit

en diversos articles una gran quantitat d'investigacions realitzades en aquest sentit.

Resumint els resultats d'investigació en 6 punts direm que:

1. Els deficients mentals manifesten en el seu rendiment motor un endarreriment de 2 a 4 anys en relació amb subjectes normals de la mateixa edat i sexe.

2. Els deficients mentals manifesten diferències en el seu desenvolupament físic, la mitjana d'ells són menys alts i pesants, encara que la variabilitat és més gran que entre els individus normals. És acceptat per tots que les raons dels problemes de creixement són d'origen neurofisiològic força desconegut, així com que aquests problemes són més aguts quan l'endarreriment mental

es deu a una aberració cromosòmica o anomalies congènites múltiples.

3. El rendiment dels deficients mentals en tasques on el component receptiu és elevat així com la complexitat és inferior degut que, a causa de la seva deficiència manifesta problemes de captació, processament i organització de la informació per a seleccionar la resposta motora adient a la situació, els deficients mentals solen catalogar-se com a persones amb problemes d'aprenentatge motor (CRATTY, 1967) encara que, com manifesten alguns autors, les raons per les quals es manifesten inferiors els deficients mentals en tasques perceptiu-motores és per estar contaminades amb elements cognoscitius. Aquesta contaminació es pot trobar a les instruccions que se'ls dóna, la falta de coneixement dels resultats, etc. (ELLIS i CRAIG, 1969).

4. Tot i el que hem comentat anteriorment, la proximitat dels individus normals per part dels deficients mentals és més gran en l'àmbit de la motricitat que en el pla intel·lectual.

5. La relació entre motricitat i intel·ligència, que tant preocupa als investigadors de les conductes motores humanes, demostra ser molt estreta en els deficients mentals.

6. La seva capacitat perceptiu-motora i de rendiment físic es pot millorar mitjançant programes reglats i estructurats d'educació física.

De tot el que hem dit, es constaten dos fets principals:

a. La inferioritat dels deficients mentals en comparació amb els individus normals de la mateixa edat cronològica i sexe.

b. La possibilitat de millora de la capacitat perceptiu-motora i física dels deficients mentals i el seu acostament a la normalitat.

Però, ¿per què millorar la capacitat perceptiu-motora i física dels deficients mentals?

Aquesta és una de les preguntes que en moltes ocasions s'han plantejat en la comunitat educativa normal, un gran nombre d'educadors. La millora de les possibilitats de moviment sembla que són més clares quan es parla de deficiència mental.

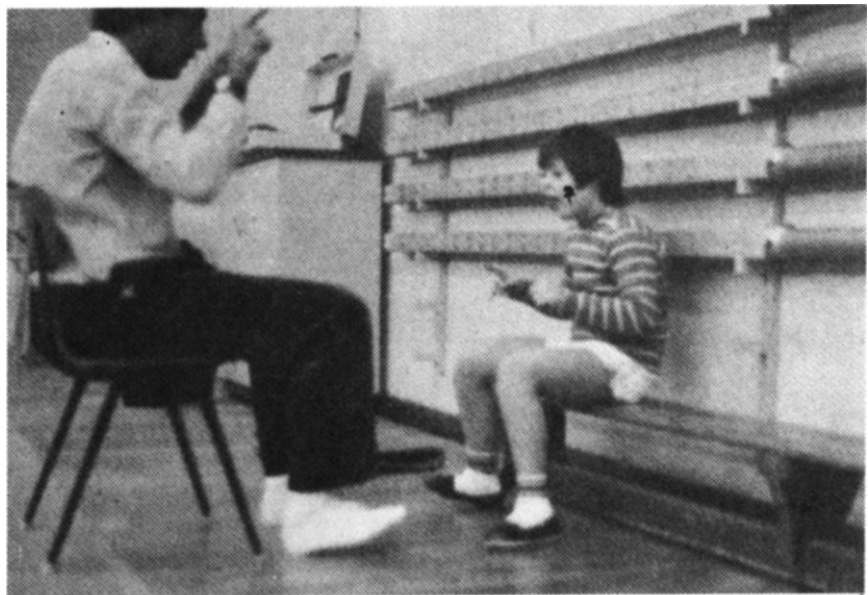
La pràctica d'activitats físiques i la millora de la seva aptitud motora està lligada a una millora de l'autoconcepte, a més grans possibilitats d'èxit, de satisfacció. Els nens deficients mentals, quan aprenen a moure's amb més eficàcia, demostren una confiança més gran i una utilització del temps lliure més adient. Aquesta millora de les capacitats motores afavoreix la interacció amb altres companys normals o deficients; hem de recordar que la competència física és un element primordial per al desenvolupament infantil (ENGLISH, 1961). Cal recordar que la percepció de la incapacitat per portar a terme tasques motores pot provocar inhibicions i endarreriments en el desenvolupament motor (CRATTY, 1969).

La síndrome de fracàs és característica dels deficients mentals, d'aquí que la millora de les seves capacitats motores i de les seves possibilitats de moviments es consideri com a element afavoridor de la interacció i fins i tot de la integració (SHERRILL, 1984).

El joc i l'esport es converteixen en nucli d'interacció i de desenvolupament per als deficients mentals (DE POTTER, 1983; VAN HAL, RARICK i VERMEER, 1984) on es pot afavorir la síndrome d'èxit que augmentarà la

participació i, per tant, la millora. Com a últim punt, hi ha actualment una tendència per tractar d'afavorir adquisicions escolars a través de la realització d'activitats físiques, la qual cosa augmenta la seva potencialitat (CRETTY, 1972; HUMPHREY, 1970

i FROSTIG i MASLOW, 1984). Aquestes sembla que són raons suficients com per reclamar per als deficients mentals bons programes d'educació física i professionals competents per a desenvolupar-los. Un bon programa d'educació física i

---

Les activitats físiques posseeixen un potencial positiu que és rarament explotat pels educadors especials.

---

esports haurà d'acomplir almenys 5 objectius:

1. desenvolupament de l'aptitud física;
2. desenvolupament perceptiu-motor;
3. desenvolupament de conductes socials;

4. desenvolupament emocional;
5. desenvolupament cognoscitiu. En definitiva, contribuir al desenvolupament personal dels individus malgrat la seva deficiència. La creació d'aquests programes comportarà una sèrie de pautes:

- a. determinar la població sobre la qual s'ha d'actuar;
- b. captació d'informació mitjançant informes mèdics, psicològics, entrevistes amb els pares, tests, etc;
- c. anàlisi de la informació obtinguda.
- d. programació de les tasques i les habilitats a desenvolupar i adquirir;
- e. avaluació dels alumnes el més individualment possible, així com del programa d'activitats.

Conclusions

Sembla que és necessari continuar defensant el dret dels nens deficients mentals a la participació en tota mena d'activitats i d'oportunitats educatives. Les activitats físiques posseeixen un potencial positiu que és rarament explotat pels educadors especials. La consideració d'activitats de segon ordre impedeix que es valorin en la seva justa mesura.

Al nostre país no és corrent trobar resultats d'investigacions serioses sobre els efectes de determinats programes d'activitat física en els subjectes deficients mentals tot i l'explosió del moviment psicomotor. Amb la inclusió als currículums universitaris dels Instituts Nacionals d'Educació Física de matèries relacionades amb l'educació especial, és probable que assistim a un progrés en aquesta matèria.

Fins aquest moment no s'ha de deixar de banda el que hem exposat per no utilitzar les activitats físiques com a mitjà d'entrenament o de repressió.